

maural, V. marguà

MAURAR, 'remoure una cosa, pitjant-la, per fer-ne compenetrar les parts' del ll. MACĒRARE 'estovar humitejant', 'consumir, mortificar'. □ 1.ª doc.: 1370.

«Neguna dona ne macipa, nina, ne serventa --- no gos filar ne maurar ne metre, lin ne filosa ab lin, dins la casa del forn, sots pena 12 drs.», en una ordenació de Sant Celoni, de 1370 (BABL XII, 139): «pa de rey, o pa maurat, o pa delicadament pastat: archotopus; panis elaboratus ad usum domini», JnEsteve (Li. Eleg. o-2); «maurar o assaonar la pasta: subigere», OPou (TbPu., 217).

També en els escr. Renaix, i ja força usat per Verdaguier; en l'original de l'Atl. de 1877: «La Torre dels Titans / --- / en tant lo torb, muntat en ales de les Fúries / --- / Mes l'Àngel atiant-los: —Què feu? bugadejau-la, / maurau ses entremenes, arrels y costellam! / però, com no és tal roba rentívola, esqueixau-la, / y esvahiú fins la cendra d'infern que 'n deixe 'l llamp!» (ix, 27.2, però text canviat del tot en les versions de 1878 i 1867; no es fiava del mot *entramenes*, que només havia llegit); «Gentil ja passa la Tet / de la Fada en la carroça / --- / De la cova de Sirac / ja's rumbejen per l'entrada, / com una barca, en un llac / on les goges fan bugada: / de tosca són los bacins / on la ensabonen y mauren: / sembla, en sos dits argentins, / que la plategen y dauren», Canigó VI, 3c.

És, doncs, també 'masegar la roba que es renta'. «Ja fet un munyoc per sos neguitosos dits, a còpia de maurar-lo, estrenyia un mocadoret blanc»; «esponjant-se y creixent, maurat per sos trassosos dits, com clara d'ou batuda, havia canviat poc a poquet ses formes: el ral se tornà un duro, el floc un mocador, un sac, un vestit, una mantellina ---», Pons Mass. (Colla del C. xiv, 206; L'Auca de la Pepa I, p. 16); «Cabrera es maurava la barba reposadament, tot fent un somris irònic, incrèdul», Puig i Ferrater (Cercle Màgic, 260). I usat més o menys en totes les terres catalanes: «maurar: heñir el barro ---» diuen els ceramistes valencians (Almela, Vocab. Cerám. de Manises, 406); 'fer massatge': «--- el fan posar de panxa, esquena per amunt, i li mauren s'espínada: si sa pell fa 'trons', sa cura és segura» els curandres menorquins (Camps Merc., Folk. II, 124); «massolar, madrocar, pigar», Ferrer Ginart (Rond. Men., 222).

L'etimologia MACĒRARE és evident —ja en digueren alguna cosa Spitzer (NpbMgn., 1913, 157ss.) i Moll (Supl. al REW, 2059)— i sense cap dificultat, i el més notable és que aquest mot llatí a penes pot dir-se que hagi tingut descendència romànica, car l'it. *macerare* pot ser cultisme, oc. *macerar* (de vegades *mazerar*) ho és sens dubte, almenys en gran part, i fora d'això quasi no hi ha res més en l'article 5203 del REW (alguna forma esporàdica en fr. antic i en un parell de parlars francesos i alt-italians).

En el Pallars Sobirà, en lloc de *maurar* el mot es presenta en una variant fonètica *mairar* 'pastar, fènyer la pasta per fer pa o un altre pastís', *coca mairada* o substantivat *mairada*, dels quals ja vaig donar l'assenyala-

ment (des de Cardós fins al Flamicell) en BDC XXIII, 297; «en la parte alta del Pallars, la base de la alimentació eran las patatas y coles condimentadas con una mairada de sagí vell», Felicià Pla (revisteta Pallars, juny 1953, p. 12); «en el bròu o suc de sopa, fet amb aigua i ingredients més espessos, posen una *mairada amb sagí*» em confirmava Joan Lluís a Rialb (1969). Una coca semblant es diu *maurada* a Cerd. i Urg. (AlcM). Quant a l'aran. *mairá-se* 'podrir-se la fusta en el bosc' ja és molt insegur que vingui d'aquí (vegeu MATÈRIA).

DERIV.: *Maurada*, *Maurador*, *mauradora*, *Maurat*, *Mauro* men. «pallissa, tupada» (Ferrer Ginart, Rond., 222). *Amaurar*, quasi sinònim de *maurar* i el reemplaça en alguns llocs: «un àngel del cel que apaivagui sa set, que *amauri* i refresqui ses enverinades ferides, cloguent-les i endolcint-les amb desfiles i aromàtics extrets», MrnVayreda (Carlinada XIII, p. 212); eiv.: «engrasar y endulzar la pasta o masa, adobar las pieles, curtir» (PzCabr.); «li sacudí un grapat de galdades; l'home se n'anà coua-baixa cap a ca seua i, abans d'arribar-hi, li sortigué l'amo de ses gallines i de ses cabres, i l'acabà d'*amaurar* amb un parei de *manegades*», JnCastelló (Rond. Eiv., 78); *amaurada*, *amaurador* (*amaurir?*, *amourar?*).

Macerar [Eiximenis], pres del verb llatí per via sàvia; *maceració* [c. 1500, Cauliac] «procediment que consisteix en deixar molt de temps una planta o droga sòlida en un líquid», Fontserè (CiFiNat., p. 131, i gloss.).

Macèria 'construcció a manera de tàpia', pres del ll. *macēria*, que es creu de la mateixa arrel en llatí que *macerare* (per l'argila maurada de les tàpies); JRoig ho altera en *maceria* per una etim. pop.

Maseres, nom d'una planta usada com a contra-verf (Vincetoxicum officinale), no sembla ser variant semipopular de l'anterior (com deu ser-ho el cognom *Maseres*) sinó més aviat terme oficial tret de *macerare*, per la maceració a què deuen sotmetre-la els herbolaris curadors.

MAUSOLEU, del ll. *Mausoleum*, i aquest, del grec *Μαυσωλεῖον* id., derivat de *Μαύσωλος*, nom d'un rei de Cària, a qui la seva muller féu construir un sepulcre monumental. □ 1.ª doc.: *mauseol*, c. 1610, Rector de Vallfogona; «*mausoleo*, sepulcre sumptuos», Lacav.

Verdaguer va usar encara la forma alterada: «Lo Grec --- les cendres de Pyrene --- / esmarletant de timbes y grops aquelles terres / escrescant les montanyes, llevant als puigs lo front, / un *mauseol* alsà-li de serres sobre serres / ---», Atl. I, 67c (ja 1867-1878); després ho rectificà: «A l'infelici aymador / li donen tomba lluhida / --- / dins lo poble de Planès, / a quatre lleugues de Llivia: / los vinents escatiran / si és *mausoleu* o mesquita», Canigó VII, v. 341 (i cf. la seva nota).

Maxilla, *maxillar*, V. *maixella* Màxim, *màxima*, *màxime*, V. *major*